

T E N T A M E N
P H Y S I O L O G I C O - M E D I C U M
I N A U G U R A L E,
D E

Secretione Uterina, vel Fluxu qui
vulgo *Menstruus* dicitur.

Q U O D,
A N N U E N T E S U M M O N U M I N E,
E x A u c t o r i t a t e R e v e r e n d i a d m o d u m V i r i,

D. G U L I E L M I R O B E R T S O N, S. S. T. P.
A C A D E M I Æ E D I N B U R G E N Æ P r a e f e c t i;

N E C N O N

A m p l i s s i m i S E N A T U S A C A D E M I C I c o n s e n s u,
E t n o b i l i s s i m a e F A C U L T A T I S M E D I C Æ d e c r e t o;

P R O G R A D U D O C T O R I S,

S U M M I S Q U E I N M E D I C I N A H O N O R I B U S A C P R I V I L E G I I S
R I T E E T L E G I T I M E C O N S E Q U E N D I S;

E r u d i t o r u m e x a m i n i s u b j i c i t

J O A N N E S C R A V E N,
H I B E R N U S.

A. B. Trin. Coll. Dub.
Soc. Reg. Med. Edin.
Socius.

Nullius addictus jurare in Verba magistri. H O R.

Ad diem 25. Junii, hora locoque solitis.

E D I N B U R G I:
A p u d B A L F O U R e t S M E L L I E,
A c a d e m i a e T y p o g r a p h o s.

Viro egregio,

JOANNI MONTGOMERY,

De Ballileck, in Agro Monaghaniensi,

Armigero,

Senatori Hibernico,

Domi Animorum ^e ~~h~~ni Dominatori,

Sed dum in luce reipublicae versaretur,

Acri, prompto, incorrupto ;

Qui Hiberniam calcatam dudum

Et aerumnis deformatam

Inter primos erexit ;

Nec unquam iniquum

Et alienum jugum detractanti,

St^zxnu^us propugnator defuit,

Quas quidem virtutes ab ea stirpe traxit,

Quae semper, non patriae tantum,

Sed et hominum

Studiofa libertatis,

Nomen MONTGOMERY *Americanis* pariter ac *suis*,

Clarum et venerabile fecit ;

JOHN MONTGOMERY

of the County of ...

...

GUILLEMO MAX WELLS

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Item,

Reverendo viro,

GULIELMO MAXWELL, S.T.P.

De Falkland,

In Agro Monaghaniensi,

Benignitate, pietate, humanitate,

Omnibusque felicis ingenii dotibus,

Insignito ;

Nec non,

PATRICIO HASTINGS,

De Eblana

Armigero ;

Cujus amica in omnes benevolentia,

Morum suavitas et urbanitas,

Eorum, quibus eum novisse contigit,

Admirationem et amorem conciliant ;

Summa, qua fas est, observantia,

Prima haec studiorum rudimenta

Sacra voluit

JOANNES CRAVEN.

2. *Pro* ambeuntes *lege* ambientes
 7. Phaenominis *lege* Phaenomeni
 16. topicalis *lege* particularis
 21. libidinem *lege* libidini
 non illibenter *lege* libenter
 fordescere *lege* averfari
 tradar *lege* tradam
 22. utilitas *lege* utilitas
 cruroris *lege* cruoris
 23. Rufshiana *lege* Ruyschiana
 sentire *lege* sentiri
 24. physologi *lege* physiologi
 25. mutari *lege* mutare
 27. alluctetur *lege* reperit
 depellentur *lege* depelluntur
 29. patiantur *lege* patiuntur
 Immenal. *lege* Emmenal.
 30. schirrorum *lege* schirrosum
 32. etque *lege* atque
 33. aeque *lege* neque
 coagularet *lege* coaguletur
 35. posteo *lege* postea
 pro videri *lege* videre
 Pontidera *lege* Pontedera
 38. phaenomenonis *lege* phaenomeni
 Solo *lege* Sole
 41. videri *lege* videre
 post fenescantibus *adde* sistat
 42. phaenomeni *lege* phaenomeno
 effunderemur *lege* effunderemus
 43. ingrata *lege* ingrato
 initerer *lege* eniterer
 ingenuorum *lege* ingenuarum
 conticessit *lege* conticescit
 post benevolentia *adde* profecutus sis.

Sancti

with lamp. from his

Sancti

T E N T A M E N

PHYSIOLOGICO-MEDICUM

I N A U G U R A L E,

D E

Secretione Uterina, vel Fluxu qui
vulgo *Menstruus* dicitur.

STILLAT certis quibusdam temporibus ab utero sanguineus humor; hoc phaenomenon omnium ab omni aevo medicorum movit animos; nec mirum! ecquid enim philosophica indagatione dignius? Hinc plurimus in quaerenda causa impensus labor. Hominibus proprium plerique scripsere physiologi; temere Hercule; mecum enim de re dubia multum reputanti, non ad mulieres tantummodo pertinere videtur, sed ad animantia quaelibet, nec solum animantia, sed et vegetantia quoque omnia, non dissimilem quandam legem pati solere.

A

Quoniam

Quoniam vero jubet Academia Edinburgena lauream Apollinarem ambeuntes, vel de re medica, vel physica, quicquid palam proferre, de fluxus hujusce et legibus, et causis, conditionibus aequis quas proponit Alma Mater, obtemperaturus, tracto.

Ridebunt forsitan mortales, si quis ab animalibus, a plantis imo, hoc qualecunque sit, fluere affirmet, cum praesertim fluxui solas mulieres obnoxias plerique crediderunt; et aliorum quorundam foeminas animantium similiter affici vix ausi sunt perpauci asserere. Suadet vero, ut novam inire opinionem, inter omnes organicae materiei partes affinitas, et quasi cognatio; virorum etiam illustrium nomina, qui plurimis animantium officiis plantas etiam fungi docuerunt, sensatione, scilicet, respiratione, circulatione, somno, spontaneitate, et motus a vi ~~haec~~ interna recipiendi aptitudine; hortatur vero imprimis et recreat vir summus *, et in indaganda natura princeps, cujus e scriptis constat, propagari plantas a quodam coitu, nec inepta minus haec superiori aetati visa fuisset sententia.

P A R S

* Linnaeus.

P A R S P R I M A.

PHÆNOMENA MENSTRUORUM.

In regionibus nostris, circa annum 14um maturefcit virgo, fcilicet, ea aetate perficitur naturae opus, et fit ad veneris munera obeunda opportunior cruda antea et iners puella ; tunc temporis fluit e veneris antro genialis humor, nec ante annum 50um curfum fluxus affiduus certa periodo inftaurare definit. Sub boreali coelo tardius egreditur, diutius perftat ; plagas, e contrario, torridas tenentibus, verfus annum nonum * incipit ante annum 35 defiturus. Ex-ceptiones tamen aliquas patitur lex plerumque generalis, fanguinem maturius effluxiffe, et non ante extremam aetatem compefci fluentum traditur.

Notandum eft etiam, pro corporis habitu, vivendi ratione, multifque aliis rebus, magnum intereffe difcrimen ; quibus victus lautior, temperamentumque fanguineum, cito menses erumpere affuefcunt, mulierculis laxae corporis compagis et irritabilis, res eadem accidit.

Plurima;

* Vide Swiet. Comm.

Plurima signa menses jamjam adfuturos praefagiunt; calor, torquentes per lumbos et partes vicinas dolores; lassitudo deinde, oscitatio crebra, et nausea; caput dolet, febricitat, nec cibum appetit puella; hebescit oculorum acies, et livescunt cavi orbes; genas deserit amabilis rubor; sedet in ore pallor, in toto corpore macies; foetet halitus, et in cute rubras maculas est cernere. Paulo ante serofus stillat liquor, leucorrhoeae non absimilis; rubescit deinde paulatim donec tandem merus sanguis, parvo primum rivo, sed deinceps pleniori effluit.

Hoc modo erumpunt menses, et ea, quae supra recensui, evanescent signa; turgent mammae, resplendescit facies; roseum induunt ruborem labia; micant rutili oculi; et, quae pudet dicere, ea levibus pilis horrescere incipiunt; donec tandem, velut serpens novus, positus exuviis, fulget.

Post xxix vel xxx dies plerumque idem fluxus revertitur, quamvis primum inter et secundum non ita certum, ac in subsequenter, spatium intercedat; tum quoque eadem recrudescere signa; paulatim tamen relentescunt, donec indies consuetudine diuturna nullum fere important incommodum; nec defuere etiam mulieres,

mulieres, apud quas dolor nullus, nulla prorsus invaletudo, fluentum hoc primo erumpens insigniverit.

Diu inter scriptores de copia sanguinis singula periodo effusi acriter disputatum est. Artis salutiferae conditor Hippocrates ad duas libras Atticas, vel 20 uncias, redegit * ; idem fere aestimavit Friend †. Alii autem aliter sensere. Verisimilior autem De Haen, qui plurima de hac re pericula instituit, neque evacuationem hanc his in plagis 4 vel 5, ad plurimum, uncias raro admodum excedere comperiit, nec unquam in majus excrefcere, quin pars quaedam, vel totum etiam corpus, male adficiatur ‡. Cum varie in variis regionibus ratione initii et finis, ita et ratione copiae se habeat ; in calidioribus etenim major, minor in frigidis, observatur ; ab his quoque fluxus pendet diuturnitas quae nostris in plagis 4 vel 5 dies non exsuperat.

Nec magis constat cuinam obeundo muneri menstrua inserviant. Putant nonnulli fluido hoc uterum irrorari, et recipiendo ita foetui idoneum effici ; aliis vero placet foetus inde alimentum

* Hipp. de Morb. Mulierum.

† Vide Friend. Emmenal.

‡ Vide de Haen Rat. Medend. et Swiet. Comm.

mentum derivari, aut sic de corpore redundantem eliminari sanguinem, qui alioquin in gravissimos fatisceret morbos : De his autem fusius infra.

Cum menstrua, non nisi evoluto utero prorumpunt, ita et evanescent cum suscipiendae proli ineptus evadit ; tunc vero paroxysmi hysterici et eadem fere instant symptomata, quae et ipsis primo profluentibus ingruebant. Indies autem imminuuntur, nec nisi duorum intervallo mensium revertuntur ; jam non sanguis sincerus, sed rubescens serum ejicitur, in tenuemque dein et albescentem desinunt materiem.

Quamvis raro foeminis uterum gerentibus menstrua contingunt, semel tamen aut iterum post conceptum, nonnunquam etiam per totum gestationis tempus, apparent : In nutricibus quoque plerumque compescuntur, mammaeque saepius, instante parturitione, lacte intumescunt. Praemissis igitur quae hujusce fluxus causis enucleandis inserviebant, ad eas, quae hac de re, theorias excogitantur, expediendas, nosmet accingimus.

P A R S S E C U N D A.

T H E O R I Æ M E N S T R U O R U M.

Cum ingens hic ingenio pateat, quo libere excurrat campus, nullas non conjecturas excuderunt medici, quibus circumfusam huic quaestioni caliginem depellerent.

1. *Luna Phaenominis Causa.*

Erasistratus, vel, ut alii volunt, Asclepiades, fluxum menstruum, aestus maritimi adinstar, lunae parere assererat; incidit in mentem istam auctor, cum videret, esse velut affinitatem quandam inter mutationes, quas subit luna, et ea tempora, quibus evacuatio menstrua reverti solet: Etiam multum lunam posse existimavit in epilepsia, in mania, et aliis in morbis qui exacerbationes patiuntur. Vir celeberrimus Mead hanc amplexus est sententiam; sed longe aliter

rem explicare conatus est ; ratus scilicet, aërem a lunae vi quadam dilatari, inde pondus corpori incumbens partim levare, et sanguinem inde facilius per vasa continentia viam sibi parare.

Quae quidem, ut penitus ruat sententia, fat est animadvertere aestum maritimum certis quibusdam nunquamque immutandis astringi legibus, quibus et hoc phaenomenon morem gerat, necesse est. Si ita etenim res se haberet, omnibus in uno quolibet loco eodem tempore mulieribus obtingeret, puta, cum ad terram proxime, qua possit, luna appropinquat *, praecipuumque ipsius exercet imperium, et pro variis ejusdem phasibus varium fit oportet. Contrarium prorsus accidere quotidie cernimus, in magnis praesertim urbibus, ubi qualibet non tantum periodo, sed et singulis diebus, imo et singulis horis, accidit ; atque apud has desinit dum apud illas redintegratur. Quinetiam raro in una eademque muliere eodem bis tempore recurrere deprehenditur ; sed nunc singulis 15 vel 21 diebus, alias autem post menses tantum aliquot, recurrere deprehenditur, cum lunae legibus apprime consentiret, si, de qua agimus, valeret theoria ;

* Hall. Elem. Physiol. Tom. 7.

theoria ; neque falsa tantum est, sed et manca pariter et imperfecta ; exinde enim colligi nequit, cur certo quodam tempore incipiant cessantque menstrua ; namque luna aliter pro pueritia et senectute, aliter pro intermedia aetate, se gerere nequit.

2. *Fermentum.*

Dum apud medicos vigeant adhuc chemicorum opiniones, ea omnia, quae in corpore humano fiunt, ad leges chemicas referre mos erat ; et dicebantur menses a quadam fermentatione * oriri, et a liquore quodam acri uterum vaginamque erodente. Latet penitus natura fermentationis, et Hallerus insuper vel uno verbo † opinionem funditus eruit, atque evertit : dic enim, argumentandi gratia, fermentationem accidere, eam saevius tyrannidem exercere suppressis mensibus necesse est, et ab acri liquore fermenti prole, uteri fabricam deleri ; quinimo, nullus liquor acris, erosi nihil, incidentibus, sese offert. Quaerendum est etiam, cur a fermenta-

B tione

* Vide De Graaf.

† Hall. Elem. Physiol. Tom. 7.

ione ista, universum per corpus sanguinem non novam, et fermenti similem speciem induere? quare solus liquorem acrem fecernit uterus? Quare per quindecim annos latet?

3. *Theoria Mechanica.*

Initis calculis mathematicis, alii rem explicare conati sunt, quippe qui mechanicorum doctrinas amplexi, corpus pro machina habebant, et hydraulicis tantum legibus parere, credebant, negabant ad faciendos menses plethoram aliquid conferre, nec faciebant magis et consuetudinem, et vitae vim latentem. Nihil vero his calculis ineptius facile ei apparebit, qui corporis fabrica, et oeconomia animali rite perpensis, viderit, non ex una, sed e multis partibus constare hominem, nec uni, sed plurimis variis inter se, et veluti in circulo agentibus, legibus, inservire.

Duae medicorum haereses sunt, de fluxu menstruo differentium, eorum scilicet, quibus pro causa est generalis plethora, et qui plethorae locali credunt.

4. *Plethora*

4. *Plethora Generalis.*

Plethorae generalis opinio a Galeni tempore usque invaluit. Summi viri*, qui huic favebant sententiae, ad eam stabiliendam multum laboris et ingenii acuminis impenderunt; eorum argumenta quam paucis expediar.

Mulieres ad concipiendum, et foetum per novem menses alendum natae, ea lege a natura effinguntur, ut earum instrumenta sanguinis majorem copiam parent, quam in proprio nutriendo corpore absumi necesse est. Ante pariendum, ne ex retento sanguine ingruet malorum cohors, massam inutilem eliminando praecavetur; sed ad hoc efficiendum maxime opportunus uterus; pendulus enim existat, et in nullam aliam partem hiant adeo patula vasorum ora; apud gravidam sanguis nimius a foetu absumitur, hoc expulso, mammas petit, in lac ad infantuli nutrimentum elaborandus. Quinetiam addunt, mulieres magis quam viros ad plethoram esse proclives, quippe quae non magis parce vescantur,

* Boerh. Friend, Monro, Manning.

cantur, et quae, debiliores utpote, et vitam degentes otiosam, non easdem evacuationes subeunt : inde colligitur, accumulari sanguinem ; et huc referri debere, dolores capitis, dorsi, et lumborum, et caetera quaecunque antevertunt fluxum ; quin, obstructis mensibus aut suppressis, juvat sanguinem vel secta vena vel aliter educere, et hoc pro summo argumento ponunt.

His objiciendum occurrit, *imo*, Non posse rationem reddi, quare post conceptum subito defuescunt penitus menses fluere. Vix credibile est, foetum in primis mensibus parte 40 sanguinis uti, qui in provectione stadio absumitur ; unde dices, vel in primis mensibus nimiam esse copiam, et abortus periculum, vel in postremis, quod alendo foetui sufficeret, deesse. Initis calculis, qui plethorae generali favent, argumentum declinare quaerunt : non tantum, aiunt, sanguinis, quantum per novem menses effunditur (dicunt vero circiter uncias viginti mense quoque effluere) ad foetus incrementum necesse ; et quoniam exiguus homunculus non totam absumat copiam, pars adhuc eliminatur, donec tandem firmior, toto sanguine uti potest. Ad haec corroboranda argumenta, quotidianam praxin, scilicet, aliquot uncias sanguinis extemplo post
con-

conceptionem detrahere, omnem abortus a fluxu orientem metum auferendum, felicissime exerceri.

Mensium pondus, secunda valetudine, nunquam 6 vel 8 uncias superat, saepissime quatuor vix aequat; quae quantitas, per sex menses, collecta, nec dimidium foetus ponderis aequaret, nec per quatuor gestationis menses postremos satis alere posset, secundum alteram theoriam; turgescunt mammae diu ante partum cum maxime nutriri foetum oportet; et plurimas robustioris habitus cernere est, quae nullam sanguinis evacuationem passae maturum partum ediderunt.

In copia aestimanda, nulla roboris habenda ratio: si enim, exempli gratia, paucis diebus ante ejciendos menses incidat in peripneumoniam, erysipelatem, vel morbum quemvis phlogisticum, cur praemature fluens sanguis, humores nimios auferendo, turbas non compefcat? Quin, e contra, ad tempus debitum recurrit fluxus, quod nullominus pro plethora habendum. Efloetae, tabidae, et languescentes laborant diu, et larga copia stillat sanguis: Quinetiam quae hoc modo afficiuntur, iis ventrem ferre est levamini.

Fac

Fac a plethora pendere purgationem menstruam, et male passas non pati, et fluxum sanguine de vena misso praecaveri concedendum est. Sed longe aliter sese res habet; secta nempe vena, si vel triplicem sanguinis copiam, dum silent menses, detrahas, ad debitum tamen tempus mulier patitur, nec regressis imminuitur quantitas.

Non in culpa est, quod plus elaboratur sanguinis quam alendum corpus efflagitet; hebdomadis enim singulis, singulis imo diebus, vasa nimio sanguine referta evacuari postulant.

Nec placet eorum assentire sententiae, quibus mulieres, ita a natura factas visum est, ut sanguinis nimia fiat in earum vasis congestio, et ad talem instrumentorum sanguinem parantium statum infirmum magis et debilius corpus dare proclivitatem; ecquid mulieribus viscerum chylum facientium singularis fabrica? Et hanc secundum opinionem uberius quam viros eas pasci oportet; juvat enim ad concoquendos cibos exercitium; difficilis igitur desidibus et male exercitatis mulierculis digestio est.

Si foeminis ea vis inesset, ut in proprium prolisque nutrimentum suppletur sanguis, robur tale, talem obesitatem et plethoram, qualem ante

conceptum, inter gestandum adesse quoque oporteret; sed e contrario pallefcit, marcefcit pu-
erpera; et quaenam, quaeso, alia mutationis
ratio reddenda, quam quod absumitur in prole
alenda sanguis iste, qui ad proprii corporis im-
pensum requiritur.

Neque, cum viros plethora saepe laborare pa-
tet, nec ullum iis exitum dari, nisi qui foeminis
communis, credendum est ab unciis quatuor,
copia exigua, universalem et morbosam inferri
posse plethoram.

Objicitur etiam, pendere non raro a refertis
vasis amenorrhoeam, et hunc morbum, secta
vena, feliciter tractari.

Nec quod perspiratio minor fit, et quod hu-
morum copia exigua per alia transeat emuncto-
ria, ista suffulcitur opinio; in plagis etenim tor-
ridis, larga solet esse perspiratio, et in regionibus
istis, copiosiores, quam terras Boreales tenentibus,
menses efflorescunt.

Si minor fit apud foeminas, ob fibram debili-
orem, perspiratio, puellis etiam minimam esse o-
portet (quippe quibus multo debiliores sunt fi-
brae), et idcirco menses vel a cunis cieri. Ad-
dendum etiam, quod observavit Van Swieten, in-

signe

figne post eruptos menses puellarum incrementum fieri.

Nec ulla fatis digna causa datur, cur circa annum 45tum evanescat purgatio menstrua; si enim circa hoc tempus firmior uteri compages sanguini transituro obstet, densae sunt etiam per caeterum corpus fibrae, et materiae perspirabili transitus non minus foret difficilis; nec paulatim, sed subito quodammodo, menses defuescunt efflorescere; non ideo fibrarum in causa est rigiditas.

Ista a claris viris prolata argumenta, adeo sententiae plethoram pro causa ponentium, obstitere, ut ad consuetudinis vim se conferant, dicantque, si plethora actionem uterinam ciet, etiam amota causa perstare; inepta vero vox ista est, nec veris philosophiae legibus consentanea.

5. *Plethora vel congestio topicalis.*

Proximum locum obtinet plethora localis. Theoria ista a summo viro, professore Andreapolitano Simson excussa, multum invaluit, auctoritate innixa, Van Swieten, Halleri, et aliorum celeb. virorum; et quamvis litem non penitus diri-

dirimerunt, multum tamen fidei sententiae ad-
jecerunt ea, quae Clift. Wintringham celebra-
vit pericula. In eandem fere mentem incidit
illustris Cullen, et Wintringhamii experientia
profectus, hujusmodi argumenta professor sub-
tilis, et ingeniosus profert. Venarum magis
quam arteriarum, quae venas comitantur, tu-
nicae puberibus sunt densae; ob resistentes i-
deo venas, liber sanguinis ex arteriis in ve-
nas fluxus impeditur, et arteriae magis dis-
tenduntur, quam si nil tale adesset: ab ine-
unte, igitur ad mediam usque aetatem, ple-
thora laborant arteriae. Sed ope distensionis
perpetuae et pressurae a sanguinis impetu, arte-
riarum densitas tandem venarum densitati par
evadit; hoc fere semper circiter medium vitae
tempus evenit; sed senescentibus eadem adest
pressura, densiores inde tandem arteriae fiunt,
et venosa nascitur plethora; ad ciendos menses
ovaria conferre putat idem egregius medicus;
quis vero ovariorum sit status peculiaris iste,
nescire se fatetur. Additur ab hujus opinio-
nis fautoribus sine vasorum plethora nec evolvi
nec crescere hominem, sed non eodem tempore
extenditur singula pars, nec ad crescendum seg-
nius se praebet ullum, quam uterus, viscus;

producuntur ideo ante erumpendos menses alia viscera, et eo fertur sanguis, unde uterus pensilis redituro obstet. Aiunt etiam et magis patulas et debiliores esse arterias uterinas, quam quae apud mares, simili fere munere funguntur, spermaticae, firmiores vero nec grandes adeo venas cognomines; deesse preterea iis valvulas, inde circulationem impediri, et eousque arteriarum fieri plethoram, ut sibi parata via irrueret sanguis; et ex istis aiunt principiis explicari posse, quae circa tempus istud eveniunt symptomata, horror scilicet, lassitudo, calor, gravedo, et circa lumbos, dorsum, et abdomen dolores.

Haec autem theoria minime primum erumpentium mensium causam reddit, atque hic haud levia objicienda veniunt.

Age, disputationis ergo, inaequalem fabricam (quod minime pro certo habendum) quis dicat alio quovis tempore antequam supervenit fluxus, minus inter se dispares esse uterum caeterasque corporis partes. Non, quaeso, filere menses intelligendum ea aetate, anno scilicet 30 vel 35, quando venarum cum arteriis haud dissimilis est densitas? Sed post ortam plethoram venosam, dudum perstat.

Ecquae

Ecquae proferendae rationes cur, neglecta hominis portione qualibet, ad alteram porrigendam partem, iniqua laborem et curas impenderet natura; quin a provido rerum Parente et humano genere usque reparando invigilante, ea lege homines constitutos lubentius dicam, ut crudo caetero corpore et rudi, vigeat et maturescat uterus, et ante evolutum corpus puellas menstrua pati quis nesciat?

Obstructis mensibus, eo, quo affuescunt efflorescere, tempore, aeger et molestus laborat uterus, redeunt symptomata quaeque, unde ad futurum fluxum noscas, vel quae eum stipare solent; persistant ea signa per tres aut quatuor dies, et nulla evacuatione facta evanescunt, quid tunc temporis fit congestio localis? Si enim menses ob plethoram effluant, congestum topice sanguinem paulatim augeri decet, et viam tandem sibi per uterum, portam facillimam, struere, vel eos tandem morbos cieri, quibus coacervatus in vasis sanguis pro causa existat.

Crescentes praeterea post eruptos menses puellas reperias; nec crescentibus deest purgatio menstrua, nec minuitur copia; sunt et alia plura contra plethorae localis sententiam proferenda; sed, ut mihi videtur, his quae recensui argumentis

gumentis male nata opinio eruitur, nec pluribus verbis eam refellere opus.

6. *A libidine petitur.*

Nuperrima quae hac de re prodiit sententia a viro ingeniosissimo Rob. Emmet in dissertatione inaugurali tradita est; menstruam purgationem a libidine primario pendere contendit; ea scilicet urgente, circa pubertatis annos major ad uterum sanguinis copia, et majore impetu impellitur; ibique mechanismo quodam, ab eo non absimili, qui in erecto pene virili obtinet, diu remorari cogitur, tuncque extravasatur in sinus debitos huic a natura recipiendo comparatos, ubi iterato oestri venerei insultu tanta congeritur copia, ut contractilem uterum stimulando exinde expellitur. Hanc opinionem amplexus perpolivit scriptor quidam, qui ideo certis efflorescere intervallis purgationem menstruam putat, quod perfectior sit hominum memoria, suaque inter se facilius notiones consociantur*. His vero argumentis obstat, quod fatuae, quibus brutis quibusdam imbecilior mens est, rite menstrua

* Brunonis Praelectiones.

stua patiantur, dum iisdem carent nutrices, etiam si libidinem non illibenter indulgeant.

Longe autem inveciori rationum pondere haec premitur theoria. *1mo*, Quidam solertissimi oblatrant anatomici *, qui frustra ideo cadauera rimati sunt, ut caveas quas finxerunt, in utero deprehenderent. *2do*, Instante imprimis fluxu menstruo, foeminas venerem fordescere observatur †.

P A R S T E R T I A.

THEORIA PROPONITUR VERISIMILIOR.

Supereft ut de hac re verisimilius aliquid, quantum in me est, tradar, nulla his, quas supra recensui, sententiis fide addita.

1. *Mensium fons, eorum indoles et usus.*

Constat, a secretionem quadam, plurima in corpore humano fieri, bilem exempli gratia, salivam,

* Monro, Haller.

† Van Swieten. Comm.

vam, succos gastricos et pancreaticos, quorum in concoquendis cibis utilitas, semen, et hominis incrementum; non veri abfimile mihi videtur, menses a glandula elaborari, et eorum usum ad novi primordia animalis inservire, vel hujus saltem portionem istam quam mater suppeditat; non enim nobis res est, utrum totus matris sit homunculus, necne, neutra opinio mihi obstat existimanti, ab utero suum periodo quadam certa elaborari foetum.

Plurima, quae in sanguine menstruo cernere est, hanc videntur munire sententiam; non enim menstruus sanguis, ritu aliunde detracti, sincerus stillat. Pondus vero inutile est, et e corpore eliminandum, quod foetor confirmat, quem neque a putredine, nec ab addito mucositate oriri constat. A secta vena, si sanguinem detractum aëri diutius subjicias, non saevum adeo odorem exhalat, nec putrescentis cruroris foetorem refert, nec hujus, cui mucus adjicitur; dudum etiam putredinem arcet, quod per purgationem menstruam eliminatur; fuscus et nigricans est huic color, micat ille rutilus. Sed, quo nil aliud magis nostram adjuvat sententiam, narratur viri summi Hunter pericula, qui nullo modo sanguinem menstruum coagulare potuit; exstat

stat quoque Rufshiana puellae historia, cui 20 annos natae a membrana coerciti nondum efflorescebant menses ; hac incisa, ruebat extemplo usque ad quatuor librarum pondus nigricans cruor, nec coagulabilis nec ad putredinem proclivis * ; et quamvis hujusmodi non plurima proferenda sunt, his tamen fidendum, donec altera et numerosiora instituantur pericula*. Consentiant etiam cum mensium phaenomenis aliarum secretionum symptomata ; qui primo impetu saeviebant dolores, ii paulatim sentire desuescunt, et similis a bile tum primum fluente infantulorum sensus ; sed si non guttatim stillaret bilis, sed mensium adinstar interjecto temporis intervallo pleno effluerit rivo, tunc eandem periodo quaque molestiam persentiendam credo ; et pariter si mensium assidua secretio esset, nihil inde post eosdem primum eruptos pertimescendum ;
qui

* Vide Ruyfch. Observ. 32. Tom. Prim.

† Cuilibet in hac re experimenta instituendi cura sit, menstruum humorem naturaliter fluentem assumere ; si eo etenim utatur, qui solito justoque uberius profluit, non facile errore carebit ; ita enim laxa patulaque dehiscunt uteri vascula, ut debitae secretioni imparia evadunt.

qui aliis stimulo est secretionibus, calor menstruum fluxum auget.

Neque interna uteri superficie haec peragitur secretio, sed illis enimvero arteriis, quibus totum fere ipsius conflatur corpus, quaeque in cavam hanc patulis inhiant osculis. Hic autem a reliquo fecernitur sanguine pars aliqua femini apta conficiendo, quod a tenuitate tuborum Fallopianorum postea conbibitur, et in ovariorum cellulis deponitur, dum quod superfluum est per vaginam eliminatur.

Principem equidem in generando foetu ovaria locum obtinere uno ferme omnes consentiunt ore physologi, secundum vero solummodo uterum; quin et ipsum non nisi nidum quemdam recipiendo instructum embryoni existimaverunt; quia in illis lutea semper corpora reperire, totidemque cicatrices, quot praecefferint conceptus; illa praeterea animalia, quae ovarii orbata sunt, jugi postea sterilitate usque arescunt; quae vero in utero deprehenduntur glandulae, ab his tantummodo elaboratur mucus quidem irrorandae ipsius qui inserviat superficie, neque in illis, unde effluit sanguis, arteriis, quidpiam glandulari simile compagi detexeris, cui mutationem hanc tribuas. Alia adhuc
praesto

praesto sunt argumenta, quae ex ovaria inter testesque cognatione quadam petieris; adeunt arteriae spermaticae ovaria; reperiuntur ante eruptas menses ova; et non facile statuas quomodo in cellulas semen devehì possit.

Sed admodum spongiosa ovaria, docet anatomia, nec glandularem eorum fabricam esse; nulla ideo ab iis perfici secretio potest; et secretionem ad hominem gignendum necesse quis neget; et quamvis utero mucosae sunt glandulae, tamen existimandum ab arteriis menstruam purgationem effudentibus aliquid posse secerni. Sed sanguinis dotes primordiales mutari queunt flexuosae vasorum series, et glandularum officio fungitur quodammodo haec fabrica; vel potius nil aliud est glandula quam ex conglomeratis vasis congeries; et nullibi in corpore tortuosum adeo iter, aut plura innumeris anastomosis vasa conjuncta cernere est. Nec in aliis visceribus talia de sunt phaenomena; cutem assidua humectat secretio; evenit quoque simile quid in pulmonibus, et neutro in exemplo, quia glandulas non reperias, inde materiam per meatus simplices eliminari colligendum; nec ad gastricum elaborandum succum, quo nil in homine subtilius, praeter arctum et delicatum vasorum rete

ulla alia paratur fabrica. Multum ideo a veritatis scopulo aberraverunt, qui inesse ovaria inter et testes confensum credebant; glandularis testibus est fabrica; nullae sunt ovarii glandulae, nulla epididimis, et sunt potius cum vesiculis feminalibus conferenda. Nec quod spermaticae arteriae petant ovaria inde colligendum ea ad explendum testiculorum munus esse constituta; hujus enim arteriae maxima pars ad uterum pertinet; viris quorum vel conglomeratae vel glandulares sunt testes, longum est admodum vas spermaticum, nec talis fabrica supervacanea est habenda; mulieribus, e contrario, breve est, quamvis iis fore longissimum existimes, quippe quarum nullae reperiuntur in ovarii glandulae. In tenerrima puella ova, fateor, facile, deprehenderis, haec autem minime foetus sunt habenda, quin multum post conceptum vel armato oculo nullus patet in embryone partium ordo; nec nisi in foemina adulta, et forte non nisi mensibus novissime effluxis, faccos istos detegas, quos pellucido quodam liquore refertos per calorem vel alcohol coagulabili tradunt scriptores; et reputanti secum pellucidas has vesiculas spongiosa uteri compage circumtegi, et tubulos iis esse a superficie externa, facile statuendum est; quo-

quomodo femini ingressus pateat ; possunt etenim, dum menstrua effluunt, dilatari, cumque fluidum hoc subtile admodum supponamus, nihil obstat quin facile a tubis Fallopiianis, quae ante mortem ovariiis forsitan adhaerent, per minimula haec oscula viam sibi alluctetur ad ova quae huic femini praebent receptacula. Hinc intelligetur cur foeminae, quibus praeceduntur ovaria, postea sterilescunt. Objiciatur, denique, debere materiam hanc ita secretam, et in cavam uteri dilapsam, per os tincae cum reliquis elabi, aut hanc etiam partem rubram inutilemque a capillaribus tubis Fallopiianis, ad quas pariter appellit, resorberi ; talia autem objicienti simile quid deprehendere est in tubo alimentario, unde faeces depellentur, dum chylus a lacteis conbibitur.

Cuinam purgatio menstrua ufui inserviat, discrepant inter se medici ; eam soli foetus nutrimento elici putant nonnulli. Si autem, aut jam supra probare fategimus, sanguis permutetur, lymphaque, qua sola alat, viduetur, opinio haec ruat necesse est : praeterea patet, primo a conceptu mense tantam non posse a foetu infumicopiam, nec mense ultimo eandem sufficere, unde

de conjicere pronum est, eam ad genituram profus esse necessariam, eique soli conspirari.

Plerique, qui hanc rem pensitarunt, authores, in id consentiunt, foeminam nempe non posse utero concipere, quin prius fluxum hunc passa fuerit; quod utique quotidiana adeo experientia comprobatur, ut nullus sit qui de eo dubius haereat. Quin et affirmare non dubito, mulierem nunquam concipere nisi menstrua immediate praecesserint; aliter etenim semen ab ovariorum absorbentibus in sanguinem revehitur; hinc mulieres graviditatis periodos ab ultimo mensium fluxu statuunt.

Qui vero huic opinioni adversantur, his sese rationibus circumvallunt. *1mo*, Apud quosdam itinerum scriptores legere est, lege hac generali Brasilienses expertes esse; et Laponicis, auctore Linnaeo, foeminis non nisi semel in anno menstrua adesse, idque solstitio aestivo *, aut iis penitus carere, tumque steriles et effoetae languescere. *2do*, Sterilitatem quoque a menorrhagia oriri annotatur. *3tio*, Ex autopia anatomica, patet, fluxum hunc a vagina stillare. *4to*, Denique, apud plurimas mulieres per totum gestationis tempus obtinet.

1mo,

* Vide Flor. Lapon.

1mo, Non defunt, qui menstrua ad generationem inutilia esse volunt; huic vero sententiae gravissima refragatur authoritas. Physiologorum princeps Haller monet, cessantibus menstruis, sterilitatem accersiri, iisdem vero nondum eruptis graviditatem desiderari. Ipsorum vero ex eo forsitan irrepsit error, quod menstrua per saepe albicantia lympham colore referant*; non cunctis nostrae regionis mulieribus aequa lege menses albescunt; et verisimile est, sub coelo gelidissimo, adeo pallidam existare purgationem menstruam, ut pro vero fluxu vix haberetur. Quod de Brasiliensibus fertur, nulla fide dignum videtur; menses enim patiantur fluminis Oroonoko vicinissimae incolae†; et constat, Samoides, quae ista olim purgatione carere credebantur, legi communi esse obnoxias; et, pro diversitate locorum, diversa plura obstare queunt, ne detegatur fluxus: recte ideo Astrucius,

“ *Qui ne fleur pas, ne graine pas.* ”

2do, Respondendum, morbum esse menorrhagiam, nec cum ea nobis res est de fluxu in sano corpore

* Vide Spence's Midwifery, and Friend's Immenal.

† Hall, Elem. Phys. Tom. 7.

corpore differentibus ; sed sterilitas inde oriri potest, five eucto à fluento sanguine embryone, five ob plurimam debilitatem, vel, quod verifimilius, laxa et hiantia vascula sanguini nulla mutatione vel secretione peracta, exitum praebere.

3tio, Vasa aliquando in anum uterum, vel etiam in vaginam, hiare non negandum est ; sed raro accidere solere sectis cadaveribus patet, et utero inverso, stillante ab ejus arteriis sanguine ; vel forsitan praeternaturalis est species altera ; non enim utero solo conceditur a Natura lusu vacare ; vel nonne fieri potest, ut istae steriles extiterint mulieres ?

4to, Quod proponitur, scil. parturientes fluxum pati, hoc in sequenti modo explicandum : placenta utero inhaerens minor est quam quae totam occupet vasorum superficiem, nuda exstat pars quaedam ; et quoniam inest secernendi facultas, forsitan paucae exigua copia purgationes ; et ubi per novem menses persistat fluxus assiduus, dicam, circa uteri cervicem implantatos arteriarum fines menses effundere similiter bilem elaborat schirrorum hepar, modo ejus pars quaedam sana fit ; sed rarissima haec sunt omnia, nec contra leges generales usurpanda ; et afferentium

tium menses alendo foetui inservire, non minus sententiae obstant.

2. *Legi communi cuncta subjici animantia.*

Aristoteles, naturae indagator accuratissimus, lege hac teneri animantia quaelibet calidioris sanguinis * adfirmavit; et veteres recentioresque quidam scripserunt, vaccam, equam, canem, cervum, balaenam, rajampiscem, tincam, et mullum ei parere. Neque hic consistam, quin et purgationem menstruam omnibus omnino animalibus obtingere dixerim, quibus utero concipere datum est. Et, *imo*, Quidem, ut jam vidimus, nullam unquam gravidam fieri mulierem, quin prius menses efflorescant; non secus igitur de animalibus sentiendum; nec immerito simile quid ipsis accidere conjiciemus: cumque vel minimula prolem aliquam animalcula progenerant, ita et fluxum quemdam pati putaverim. *2do*, Rubrum colorem mensibus minime necessarium ducimus, cum nec idem sit de essentia fibrae muscularis, neque una multiplici florum familiae

* Vide Aristot. Hist. Nat.

familiae facies ; et quidem in foemina humana varius pro varia regionum, temporumque ratione, mensium color deprehenditur. Quid mirum igitur, si tam diverse se habeat in animalibus, quae non ita inter se locorum varietate discrepant, quam a se invicem speciebus discriminantur ? *3tio*, Longe aliter foetet sanguis menstruus ac cruor putridus ; apprimeque callent animantes, quo femellae tempore oestro venereo pertentantur, quod non nisi ex odore quodam tunc temporis exhalato innotescit ; hocque secretioni uterinae, de qua agimus, tributum velimus. Menstruis fluentibus, non mulieres tantum, sed et caetera animantia, veneri aegrius auscultant ; etque ex accurata observatione afferit cel. Buffon, canem foeminam, sub fluxus hujusce tempora, mari prorsus reluctari. *5to*, Minime obstat, quod a clariss. Hallero conjicitur, scil. fluxum hunc nonnisi sollicitante prurigne cupidinea observari, tuncque sanguinis extillationem quandam obtinere, quae pro purgatione menstrua perperam usurpatur. Sed huic sententiae prorsus dissentio ; si etenim ita se haberet, cur certo semper tempore accideret ? Quod si hac in re experimenta periclitarentur, nullus dubito quin sanguis hic menstruum referret,

tum ex eo quod aequae calore coagularet, diuque putredini renitetur ; sicque lis omnis penitus dirimeretur.

Cum igitur in regionibus calidis purgatio menstrua semper conceptui praebeat, neque sine hac locum habere possit ; mulieresque in circulo Arctico foecundas esse constat, non immerito pronuntiabimus, menstrua geniturae inservire, communique hac lege omnes foeminas teneri, quamvis varia apud varias ratione copiae, vel coloris, observantur ; pariter vidimus secretionem hanc ab utero elaborari, et ab eo testium instar, minime autem ab ovariis, tanquam praecipuo instrumento, generationem peragi ; Tubas Fallopianas, more vasorum deferentium, ad ova in ovariis, a vesiculis feminalibus non absimilibus, semen perducere, ubi veluti in receptaculis deponitur, et gratum suppeditat generationis organis stimulum ; neque conceptum contingere innuimus, quin immediate menstrua praecesserint, siquidem brevi a lymphaticis ovariorum resorberetur semen ; unde in propatulo est, menstrua venereae cupidinis causam, non equidam solam apud foeminam humanam, perperam autem effectum haberi.

E

Cum

Cum omnibus familia animantibus organa, ad eadem obeunda officia, natura suppeditat, tum similis quaedam ipsis necessario adest evacuatio, quamvis diversa in diversis, tum ratione temporis, tum praesertim ratione copiae, reperitur.

3. *Utrum ad plantas posset coextendi secretio uterina?*

Dudum rerum naturae ista pars, qua nihil amoenius, nihil pulchrius, inculta squallidaque jacebat, nuperioribus his diebus viri quidam ingeniosi huic studio incubuerant; cum vero per pauca hic facta suppeditant, omnis fere hac de re certitudo exulet necesse est, et solo analogiae fundamento subnitimur, quae cum casta, legitima, suisque sit absoluta numeris, debito rationis pondere minime destituitur.

Suam non fecus ac animantes prolem plantae progenerant, et, authore Linnaeo, maritali inter se connubio coeunt; suis semper vestiuntur flosculis, antequam sobolescant, ipsarumque germina omnibus, quibus generationis opus peragitur, organis muniuntur; suum mas semen testesque; suam quoque foemina vaginam, uterumque

rumque fortiuntur, quibus receptam a mare farinam fovet, quaque sublata, ipsius penitus tolleretur foecunditas ; cum igitur apud foeminam humanam conceptui semper anteat secretio uterina, idemque de caeteris animantibus haud insulse dixeris, eadem quoque lege plantas obligari, non ita temere pronunciaveris. In unaquaque planta foemina cuilibet observatori, paulo ante farinam masculinam conbiberit, posteo vero nunquam, liquorem quemdam videri est a foemineo stigmatate exudantem, cujus pro exemplo fit flos violae tricoloris, “ Ante hanc foecundationem, si comprimas vulvam, extillabit liquor quidam lacunarum melleus *, qui farinam istam genitalem retinet, attrahit, et forte extrahit †.” Et auctor quidem, de plantarum sponsaliis, ait, “ In omnibus *fere* flosculis liquor nectareus adest, a flore secretus, quem putat, celeb. Pontidera balsamum illud esse, quod femina

* Quem neque melleum, neque nectareum merito nuncupaveris, siquidem in ipsis plantis maribusprehenditur ; idque etiam cum alia quacunquē floris parte (petalo, puta, sive calici) nectareum situm sit, humor hic a stigmatate facile elicies.

† Flor. Lap.

“mina hauriunt, ut eo diutius conferventur *.” Iterumque sic habet, “Quippe nondum constat, quid humor hic nectareus in physiologia floris certo praestet †.” Atque hanc praecipue plantarum partem uterinae secretioni assimilare non dubitamus, idemque praestare munus dixerimus; plurimaeque suadent rem ita se habere: *1mo*, Quia a stigmate profluit. *2do*, Quia in omnibus *fere* apparet floribus; masculinis tantum fortasse deest; quae, si probata opinio, novum praevalensque, aliis jam supra relatis, argumentum praebet. *3tio*, Has dotes frustra plantis natura donari impossibile, adhuc usus non clarescit, conjecturas igitur protuli verisimillimas. *4to*, Quaevis attamen theoria menstruationis placeat, eandem et in omnibus animalibus, et in omnibus *fere* plantis existere, concedendum; nam, si imperio Lunae subjicitur, annon haec plantas maxime afficit? Si a fermentatione pendet, annon omnium sanguini animalium eandem fermentationem necesse est? Hominis etenim aliorum sanguine animalium nihil distat; plantarumque succus sanguinis muneribus fungitur. Si tantum

physicas

* Amoenit. Acad. Spons. Plant.

† Ibid.

phyficas fubit rationes, annon iisdem fubmittuntur omnia fluida? Nec alias fane plantas pati multi contendunt auctores. Si porro a fanguinis copia in mulieribus ad foetum nutriendum creata pendet, cur aliis foeminis, tum animalibus, tum plantis, foetus aequè alentibus, eadem negaretur copia? vel, fi tantum ad partes generationis perluendas, annon his eadem quam mulieribus partes funt? Si a quadam imperfecta uteri ftructura, nonne eundem uteri defectum in aliis animantibus interdum invenimus? Si ab ovariiis in uterum agentibus, annon omnibus ovaria? Si a quodam inter arteriarum et venarum roboris discrimine ad quarundam incrementum partium ita comparato, quoniam omnia animalia fimul cum plantis fimiliter crefcunt, nonne in omnibus hocce discrimen eminare debet? Si fiat pro caufa libido, cuncta certa animalia venerem concupifcunt, fortaffe plantae; proindeque menftrua pati deberent? Quae, fi per uterum fecernerentur, ut proles progerneretur, eademque venerem follicitarent, fuo quaeque utero, aut faltem inftrumento quodam utero non abfimili, quo fpeciem propagarent, inftruuntur.

4. *Vis virtusque Solis hujus phaenomenonis causa.*

Genialem Solis calorem, omnium quae visa sunt, vitaeque ipsius causam primam, menstruationis etiam, (quatenus ab efficiente causa pendet), ab ejusdem historia plane constat. Sub zona enim torrida, ubi aestus perpetuus et fere aequalis, haud tam clare imminent ejusdem effectus, quam sub frigida, quae maximas caloris mutationes frequentissime subit; quam sententiam probant multa. Inter tropica profecto tenera aetate incipiunt menses, copioseque fluunt; in regionibus septentrionalibus, multo serius oriuntur, fluuntque parcius; atque, ab plagis torridis si gradatim recedas, perinde ejusdem quantitatem imminui, eruptionem primum retardari, et demum omnino evanescere inveniemus. Ita Lapponiae mulieres singulis annis, per solstitium nempe aestivum, Solo tunc potissimum agente, tantum menstruant; at in regionibus plus ad Septentriones vergentibus, quas minime fovet calor, rarius occurrant menses. In omnia porro animalia et vegetabilia ha-

rum regionum imperium exercet Sol ; quo absente, foeminae marium amplexibus repugnant, in latebris sese abducunt ferae, marcent plantae, moerent omnia ; illo autem revertente, cuncta revirescunt, foeminae, menstruatione Solem sequente peracta, in venerem gratissimam ruunt ; Plantaeque foliis umbriferis floribusque decorantur nitidissimis,

“ One endless blush, one white impurpled flower

“ Of mingled blossoms——

———“ and hid beneath

“ The fair profusion, yellow Autumn lies.

Si vero ob potestatem Solis fluant menses, quaerendum, qua de causa non in torridis plagis saepius quam sub coelo leniori erumpant? (Tempestivi enim coeli incolae solent saepius quam apud septentrionales efflorescere menses). Quare per hyemem pariter ac dum fervet aestas, singulis mensibus, nec cunctae eodem tempore, mulieres menses patiuntur?

Non tantum dicam, interesse discrimen inter temperiem nostrae hujus, et earum quae intra tropicos sunt regionum, quantum inter nostri
coeli

coeli et plagarum Polarium temperiem ; sed tamen hujusmodi evenit quoddam, et ante diem redeunt menses inter Tropicos, et constantes sunt magis ; et quoniam plenius effluant, non inepte dici potest, a dispari copia quodammodo pensari temporis intervalla.

Constat, non in ordine adeo menses fluere hyemali tempore ; in nostra Academia, de medicina Clinica praelegens, tradit Professor egregius, plures in Nosocomium recipi solere per hyemem quam per aestatem amenorrhoea laborantes. Nec fieri potest, ut omnes eodem temporis momento purgationem menstruam mulieres patiantur ; in universa qualibet regione, cunctas consentientes nunquam invenies, aetate, fibrarum vel rigiditate, vel flacciditate, sanitate, et copia sanguinis, victu, et vivendi ratione, animique affectibus ; sed, quaecunque eodem loco degentes, his omnibus simul afficiantur, fere et eodem tempore menses efflorescant, dicam ; sic in regionibus tropicis constans magis et copiosior adest, sub mitiori coelo, temperie parum immutata, non multum variant phaenomena ; regiones magis septentrionales tenentibus rarius erumpunt menses ; hyems Lapponica vix efflorescere sinit menses ; et quoniam regionis istius aestas ab hyeme

multum

multum discrepat, efflorescentes ordinem exactiorem menses servant; patet ideo, a coelo frigidus ad calidius si mulier transeat, mire affici istam purgationem; simili legi paret plantarum secretionem; in plagis frigidissimis, vel nullus vel parcissimus est fluxus; eadem in nostris regionibus magis in flores luxuriant, sed magis ad meridiem, vel pluries in anno flores edunt, eandem arborem poma et matura et immatura, et flores gerentem saepius videri est, et vel quovis anni tempore pullulat; de planta quadam certior factus fui, novies per annum in his plagis florescente. Et quoniam cujuslibet vegetantis a partibus foemineis emanet humor ad conceptum imprimis necessarius, illum secretionem uterinam vocare ausus sum; eas enim credo in cunctis fungendis officiis, cum animalibus consentire.

Cur certa aetatis periodo erumpat, aut pariter senescentibus, cur unoquoque mense recurrat fluxus, nulla prorsus adhuc causa iusta prolata est; quae a Friendio et aliis in medium profertur sententia prorsus temnenda est.

Apud mares, non nisi evolutis legitime testibus, semen secernitur; cum vero ingruente senio, reliquae claudicant functiones, haec quoque secretio penitus aboletur; sic etiam uterus, qui

prae caeteris corporis organis citius maturefcit, fuum pariter femem conficit, eodemque fere tempore torpet, languetque iners ; cumque prae viris anhelante gradu ad maturitatem properent mulieres, citiusque fenectutis fata patiantur, fic apud illas maturius efflorefcit, feriusque fufflaminatur haec evacuatio.

Caufas recenfuimus, cur majori profluxerit copia, idque frequentius, pro varia locorum ratione, in proxima praecipue a Sole diftantia ; fed latet, et forfitan in aeternum latebit, quare quibusdam animantibus et vegetantibus, fit facultas tenuem modo liquorem fecernendi, dum alia femel in anno, alia ter, quater, fexies, vel duodecies purgationem fubeant.

Vocabulum menftrua, non parum obfuit quominus phaenomeni huic eam quae poftulat lucem, effunderemur ; quippe quod unoquoque mense idem recurrere, fluxumque femper rubrum invenire, innuat, quae quidem ad ipfiffimam rei naturam pertinere auctores perperam judicarunt. Varie autem apud ipfas mulieres appareat, nunc intra 15 dies, nunc intra 21 ; filent etiam diu menses, nulla facta injuria ; borealibus quibusdam regionibus, nifi femel, ter, quaterve in anno nullum experiuntur mulieres fluxum

fluxum; rubet apud animantia quaedam, alias pallescit sanguis menstruus; quoniam ideo e consensu magno, cuncta inter animantia et vegetantia, melius mihi videtur, voce *menses* omnino neglecta, fluxum hunc, secretionem uterinam dicere.

Priusquam vero hancce dissertatiunculam de manibus dimittam, nefas mihi fore existimavi, sedulam celeb. Prof. Gregorii tacere humanitatem, et ingrata praeterire silentio quot quantaque amicitiae pignora, quot benignae comitatis testimonia a clarif. Black exceperim; temere autem inepteque ad illius laudationem initerer, de cujus in philosophicam rempublicam praeclare meritis, nulla unquam gens aetaeve artium ingenuorum studiosa conticeffit. Te vero, excellentissime Webster, quem dulci amici vocabulo hic palam compellare potissimum juvat, quibus te verbis, quibus grati animi indicationibus prosequar? Quam amica me usque benevolentia, quamque prudentibus imbueris consiliis, pergrata semper, nec insuavi recordatione, revolvam.

